

תנאי החתימה.

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 10.50 קראָנען, לחצי שנה: 6.25 קראָנען, לרבע שנה: 2.70 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 4 רו״כ, לחצי שנה: 2 רו״כ, לרבע שנה: 1 רו״כ.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 9 מארק, באנגליה לשנה: 8 שילינג, בשאר ארצות לשנה: 11 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 10 פרנק.

החותמים לשנה שלמה יקבלו בסוף השנה תשורה יפה חנם.

דמי החתימה יוכלו לשלם גם לשעורין: 2 רובל בעת החתימה, ושני הרובל הנותרים בראשית הרבע השני (ובשאר ארצות בכסף המדינה לפי הקורס).

מחיר כל נומר 10 קאָפ׳, 25 העללער.

בעד חלוף האדריסה 20 קאָפ.

מחיר מודעות: בעד כל שורה קטנה פטיט 38 ה׳, 15 ק׳.

עם „הפדגוג״ או עם „הנעורים״:

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 15.50 קראָנען, לחצי שנה: 7.75 קראָנען, לרבע שנה 3.90 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 6 רו״כ, לחצי שנה: 3 רו״כ, לרבע שנה 1.50.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 13 מארק, באנגליה לשנה: 12 שיללינג, בשאר ארצות לשנה: 17 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 16 פרנק

עם „הפדגוג״ ו„הנעורים״:

באוסטריה־אונגריה: לשנה: 21 קראָנען, לחצי שנה: 10.50 קראָנען, לרבע שנה: 5.25 קראָנען.

ברוסיה: לשנה: 8 רובל, לחצי שנה: 4 רובל, לרבע שנה: 2 רובל.

בשאר ארצות: באשכנז לשנה: 18 מארק, באנגליה לשנה: 16 שיללינג, ביתר הארצות לשנה: 22 פרנק, בארץ ישראל לשנה: 20 פרנק, וכן לחצי ולרבע שנה בערך.

קראקוי, יום ד׳ ה׳ אב תרס״ד. **גליון מב.** **Krakau**, 20 Juli (7 Juli) 1904.

צְבִי *).

הַבִּיטוּ נָא אֵלַי — הוֹ, הוֹ!
הִנֵּה אֲנִי גָדַלְתִּי כֹה,
גָּדַלְתִּי גַּם רוֹמַמְתִּי;
וַעֲלֵי רֹאשִׁי קַרְנַיִם לִי,
בָּהֶן עֹז שִׂבְעָתַיִם לִי
מִכֹּל חַיְתוֹ הַיָּעַר.
הַאֲנִי אֶפְחַד מִכֶּלֶב זֶה,
שֶׁאֵין כֹּחוֹ אֶלָּא בַפֶּה,
לִנְבֹּחַ, אַךְ לִנְבֹּחַ?
לֹא, לֹא אָנוּס, — חָלִילָה!
וְחֵי קַרְנַי אִם עוֹד אַשְׁפִּילָה
לְבַקֶּשׁ־לִי מַחֲבֹא בַסֵּתֶר!

הָכֵן אֲחַכֶּה פֹּה כַּיּוֹם
וְהוּא יָבֹאָה נָּא הֲלוֹם,
יָבֹא — וְנִלָּחֲמָה!
אוֹ אָז אוֹרֶנּוּ לֶקַח מִי
וּמָה אֲנִי הַצְּבִי —
אוֹרֶנּוּ וְיֵדָעָה!

אַךְ — הָס! — מִקְּצֵה הַיַּעַר שָׁם
נִשְׁמָע קוֹל־נִבְחָה רָם —
וּלְבַב הַצְּבִי הַגֵּא, הֶעָז
הָיָה כְּבֵן רֶגַע בּוֹ לָמַס,
וְעוֹדוֹ מְדַבֵּר גְּבֹהָה, גְּבֹהָה
רָגְזָה תַּחְתָּיו תֵּבֵל וּמְלוֹאָהּ:

*) עַל פִּי הָא.

„אֲהָהּ לַיּוֹם! — קָרָא — אֲהָהּ!
„הַכֶּלֶב בָּא! הַכֶּלֶב בָּא!"

וּכְרֶגַע טָס הַצְּבִי
חִישׁ קַל כְּסַעַר

אֶל תּוֹךְ עֲבִי
סִבְכֵי הַיָּעַר.

שְׁמוּאֵל בֶּן־צִיּוֹן.

הָרוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה.

(סִפּוּר).

בִּנְיָמִין הַקָּטָן עָמַד נִשְׁעָן לְיַד הַגָּדֵר שֶׁל גַּן גָּדוֹל וּרְחַב־יָדַיִם וַיַּבֵּט בִּתְשׁוּקָה רַבָּה עַל עֲצֵי הַתַּפּוּחַ וְהָאַגָּס הַטְּעוּנִים פֵּרוֹת.

„— מִי יִתְּנֵנִי בְּתוֹךְ הַגַּן הַזֶּה, — דִּבֶּר הַנַּעַר לְנַפְשׁוֹ בְּלַחַשׁ, — וְלוּ יָכֹלְתִּי לְנַעֵר אֶת הָעֵצִים, לִקְטֹף אֶת פֵּרוֹתֵיהֶם לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וּלְמַלֵּא גַּם אֶת כִּיסָי!"

בְּרֶגַע הַזֶּה הוֹפִיעַ מִבֵּין עֲצֵי־הַגַּן אִישׁ חָזָק מְאֹד, הוּא הַגַּנָּן. הוּא הִתְיַצֵּב תַּחַת עֵץ־תַּפּוּחַ אֶחָד וַיַּעֲבֵר אֶת אֶצְבְּעוֹתָיו עַל פְּנֵי שְׂפָמוֹ הָאָרֹךְ, וַיְשַׁפְשֵׁף אֶת יָדָיו הַחֲזָקוֹת וְהַשְּׁזוּפוֹת מִשֶּׁמֶשׁ זוֹ בְּזוֹ וַיַּבֵּט בְּנַחַת־רוּחַ עַל פְּרִי עֲמָלוֹ אֲשֶׁר לְנֶגֶד עֵינָיו.

„לוּ יָכֹלְתִּי לִהְיוֹת רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה כְּמוֹ רוּחַ, — הוֹסִיף הַנַּעַר לְדַבֵּר חֶרֶשׁ לְנַפְשׁוֹ, — כִּי אָז לֹא יָרֵאתִי כְּלָל מִפְּנֵי הָאִישׁ בַּעַל הַשָּׂפָם הָאָרֹךְ, וְיָכֹלְתִּי לָקַחַת אֶת הַתַּפּוּחִים לְעֵינָיו מִבְּלִי שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת לִי רָעָה".

— הוֹי, הַשּׁוֹבָב! — קָרָא הַגַּנָּן בְּקוֹל, כְּאִלּוּ שָׁמַע אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר הַנַּעַר לְנַפְשׁוֹ. בִּנְיָמִין קָפַץ מַהֵר מִמְּקוֹמוֹ וַיָּנָס. אֲבָל הַגַּנָּן לֹא רָאָה אֶת הַנַּעַר וְלֹא שָׁמַע אֶת דְּבָרָיו. וְלֹא לְהַנַּעַר קָרָא „הַשּׁוֹבָב" כִּי אִם לְתַפּוּחַ אֶחָד, אֲשֶׁר בָּרֶגַע הַזֶּה נָפַל מֵעַל הָעֵץ עַל הָטְמוֹ. וּבִנְיָמִין רָץ הָלְאָה הָלְאָה עַל פְּנֵי שָׂדֶה וָאָחוּ וָיַעַר, כְּאִלּוּ רָדְפוּ אַחֲרָיו עֲדַת כְּלָבִים. לְסוֹף עָמַד רֶגַע וַיַּבֵּט עַל סְבִיבָיו בְּפַחַד, וּבִרְאוֹתוֹ כִּי אֵין רוֹדֵף אַחֲרָיו, הִרְגִּיעַ מְעַט וַיִּקְרָא בְּכָל כֹּחוֹ: „הוֹי, הַשּׁוֹבָב!" וְהֵד הַקְּרִיאָה הַזֹּאת נִשְׁמַע תֵּכֶף בְּלַעַג מִן הַיַּעַר הַקָּרוֹב.

אָז הוֹסִיף הַנַּעַר לָלֶכֶת לְאַט וַיִּתְהַלֵּךְ עֵת רַבָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדוֹת. „כֵּן, — רָטַן בִּשְׂפָתָיו, — לוּ יָכֹלְתִּי לִהְיוֹת רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה — מַה יָּפֶה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה! אָז יָכֹלְתִּי לְהִתְגָּרוֹת בָּאֲנָשִׁים וּלְהַרְעִימָם, לְהַפְחִיד אוֹתָם כְּמוֹ שֵׁד, אֶת כָּל כִּיסַי יָכֹלְתִּי אָז לְמַלֵּא בְּכָל מִינֵי פֵּרוֹת וּמִגְדָּנוֹת, אֲשֶׁר בָּאֲרוֹנוֹת וּבַתֵּבוֹת הַסְּגוּרִים, וְאִישׁ לֹא יֵדַע מִי עָשָׂה אֶת כָּל אֵלֶּה". — זְקֵנוֹ סִפֵּר לוֹ פַּעַם אַחַת עַל דְּבַר רֹאשׁ־שׁוֹדְדִים אֶחָד, אֲשֶׁר יָכוֹל לִהְיוֹת לְרוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה. אָמְנָם רֹאשׁ־הַשּׁוֹדְדִים נִתְפַּשׂ לָאַחֲרוֹנָה וְהוּשַׂם בַּכֶּלֶא, כִּי פַּעַם אַחַת שָׁכַח בְּחָפְזוֹ אֶת פִּתְגַּם־הַקֶּסֶם הָעוֹשֶׂה אוֹתוֹ לְרוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה. אֲבָל אוֹתוֹ, אֶת בִּנְיָמִין, לֹא יִקְרֶה כַּדָּבָר הַזֶּה, אִם רַק יֵדַע פַּעַם אַחַת אֶת הַפִּתְגָּם הַהוּא יִזְכְּרֵהוּ וְלֹא יִשְׁכָּחֵהוּ עוֹד.

כֹּה הָלַךְ לוֹ בִּנְיָמִין וַיַּחְשֹׁב וַיְדַבֵּר לְנַפְשׁוֹ, עַד אֲשֶׁר הִגִּיעַ אֶל קְצֵה־הַיַּעַר. בַּיַּעַר גָּר בְּאֹהֶל דַּל וְרָעוּעַ דָּנִיאֵל הַזָּקֵן יוֹדֵעַ־הַצְּמָחִים. הָאִישׁ הַזֶּה הָיָה יָדוּעַ עַל כָּל סְבִיבוֹתָיו וְאֵלָיו נָהֲרוּ אֲנָשִׁים רַבִּים לִדְרֹשׁ בַּעֲצָתוֹ, כִּי יָדוֹעַ יָדַע לְרַפֵּא אֲנָשִׁים וּבְהֵמוֹת מֵחֳלָיִם בִּצְמָחָיו וּבְמִשְׁחוֹתָיו וּבַסַּמִּים הַשּׁוֹנִים אֲשֶׁר נָתַן לָהֶם; מִלְּבַד זֹאת יָדַע גַּם לָעוּץ עֵצָה וּלְהָבִיא עֶזְרָה בְּעֵת־צָרָה, הוּא יָדַע מֵרֹאשׁ אֶת מַצַּב־הָאֲוִיר בַּיָּמִים הַבָּאִים, וְאִם תִּהְיֶה הַשָּׁנָה שְׁנַת־שֹׂבַע אוֹ שְׁנַת־רָעָב, גַּם יָדַע לִמְצֹא מַעְיָנוֹת נִסְתָּרִים וַיֵּדַע לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה דְּבָרִים נִפְלָאִים, כְּמוֹ קוֹסֵם אֲמִתִּי, אֲשֶׁר מֵעוֹלָם אִי אֶפְשָׁר לָדַעַת הֲטוֹב הוּא לִבְנֵי־הָאָדָם אִם לֹא. בְּבֹא הַנַּעַר אֶל הָאֹהֶל יָשַׁב דָּנִיאֵל בְּפֶתַח אָהֳלוֹ וְסִדֵּר צְמָחִים וְשָׁרָשִׁים שׁוֹנִים.

„הָאִישׁ הַזֶּה יָכוֹל לַעֲזֹר לִי, — חָשַׁב בִּנְיָמִין, — הוּא יוֹדֵעַ הַרְבֵּה מְאֹד, וְאוּלַי הוּא יוֹדֵעַ הַכֹּל".

— שָׁלוֹם לְךָ, דָּנִיאֵל! — קָרָא בְּקוֹל רָם בְּגִשְׁתּוֹ אֵלָיו.

הַזָּקֵן נָשָׂא אֶת עֵינָיו.

—שָׁלוֹם, שָׁלוֹם! —עָנָה הַזָּקֵן וַיָּנַע אֶת רֹאשׁוֹ,—אֵין זֹאת כִּי חוֹלֶה אַתָּה, בִּנְיָמִין, וַתָּבֹא אֵלַי לִשְׁאֹל בַּעֲצָתִי?

הַנַּעַר הֵנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ.

— חוֹלֶה אֵינֶנִּי, — עָנָה בִּנְיָמִין, — אֲבָל חָפוֹץ חָפַצְתִּי לָדַעַת דְּבַר־מָה.

— הַאֻמְנָם? — קָרָא דָּנִיאֵל בִּצְחוֹק, בְּקָטְפוֹ אֶת הֶעָלִים מֵאַחַד הַפְּרָחִים אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, — אוּלַי חָפֵץ אַתָּה לִהְיוֹת לְרוֹפֵא כָּמוֹנִי? אִם כֵּן — שְׁבָה פֹה עַל יָדִי, וַאֲנִי אֲלַמֶּדְךָ לָדַעַת צְמָחִים שׁוֹנִים. הֲרוֹאֶה אַתָּה זֶה הוּא „צֶמַח־הַקַּדַּחַת", וְזֶה יָגֵן עַל הַכְּבָשִׂים מִפְּנֵי מַחֲלַת־הַמַּיִם, וְזֶה „צֶמַח־הָרֵאָה" הַמּוֹעִיל מְאֹד לְחוֹלֵי־הַלֵּב וְהָרֵאָה. וְהַצֶּמַח הַזֶּה הוּא „מֶלֶךְ־הַיַּעַר", וְהוּא מַרְבֶּה לְהָבִיא תוֹעֶלֶת גַּם לַאֲנָשִׁים וְגַם לְבַעֲלֵי־הַחַיִּים.

— אַל נָא, דָּנִיאֵל, — הִפְסִיקֵהוּ הַנַּעַר, — אֱמֹר נָא לִי. הֲיֵשׁ אֵיזֶה צֶמַח אוֹ שֹׁרֶשׁ, אֲשֶׁר עַל יָדוֹ אֶפְשָׁר לִהְיוֹת רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה?

הַזָּקֵן הִבִּיט עַל הַנַּעַר בְּעֵינֵי עָרְמָה, אָז קָמַץ אֶת שְׂפָתָיו וַיּוֹצֵא מֵהֶן שְׁרִיקָה אֲרֻכָּה.

— כֵּן, כֵּן, כֵּן, — אָמַר, — אַתָּה רוֹצֶה בְּוַדַּי לִהְיוֹת רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה; הוֹי שׁוֹבָב!

בִּנְיָמִין הֵנִיעַ בְּרֹאשׁוֹ לְאוֹת הַסְכָּמָה.

— אָמְנָם כֵּן, — הוֹסִיף דָּנִיאֵל לְדַבֵּר, — בְּעַד אֲנָשִׁים רַבִּים הָיָה זֶה דָּבָר טוֹב מְאֹד; אִישׁ לֹא הָיָה רוֹאֶה אוֹתָם. אוּלָם חַכֵּה נָא רֶגַע אֶחָד! — אָז נִכְנַס הַזָּקֵן אֶל תּוֹךְ אָהֳלוֹ. וְאַחֲרֵי עֲבֹר רְגָעִים מִסְפָּר יָצָא מִפֶּתַח אָהֳלוֹ וּבְיָדוֹ שֹׁרֶשׁ צֶמַח קָטָן, אֲשֶׁר לֹא גָדַל הַרְבֵּה מִ„פָּרָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ".

— הִנֵּה הַצֶּמַח, אֲשֶׁר בּוֹ תַּשְׁקֶה נַפְשְׁךָ, — אָמַר.

— וְהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת לְרוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה? — שָׁאַל הַנַּעַר וַיִּשְׁתּוֹמֵם.

— אֶת הַצֶּמַח הַזֶּה תִּשָּׂא עַל הֶחָזֶה בַּמָּקוֹם, שֶׁהַלֵּב דּוֹפֵק שָׁם, — בֵּאֵר לוֹ הַזָּקֵן, — וְאָז צָרִיךְ לֵאמֹר אֶת פִּתְגַּם הַקֶּסֶם.

— וּמַה הוּא הַפִּתְגָּם? — שָׁאַל בִּנְיָמִין בְּסַקְרָנוּת.

הַזָּקֵן חָשַׁב רֶגַע כְּמִתְאַמֵּץ לִזְכֹּר נִשְׁכָּחוֹת.

— כֵּן, עַתָּה זָכַרְתִּי אוֹתוֹ, — אָמַר אַחַר כֵּן. — הִנֵּה הַפִּתְגָּם — שְׁמַע הֵיטֵב:

„אַחַת, שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ — הִישׁ,
לֹא תְרָאֵנִי עוֹד עֵין אִישׁ!"

הֲתִזְכֹּר אֶת זֹאת?

בִּנְיָמִין חָזַר עַל הַפִּתְגָּם.

— עַתָּה הוּא תָקוּעַ כְּבָר פֹּה בְּרֹאשִׁי, — אָמַר בִּצְחוֹק.

— אָמְנָם חָכָם גָּדוֹל אָתָּה, — אָמַר דָּנִיאֵל בְּלַעַג.

— וְכַמָּה זְמַן אוּכַל אָז לִהְיוֹת רוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה? — שָׁאַל בִּנְיָמִין.

— עַד אֲשֶׁר לֹא תַחְפֹּץ עוֹד לִהְיוֹת לְרוֹאֶה,— עָנָהוּ דָּנִיאֵל יוֹדֵעַ־הַצְּמָחִים, — אָז עָלֶיךָ לֵאמֹר אֶת הַמִּסְפָּרִים בְּאֹפֶן הָפוּךְ:

„שָׁלֹשׁ, שְׁתַּיִם, אַחַת — שְׁתֹק!

וְאָז עָלֶיךָ לְהוֹסִיף עוֹד:

סָר הַקֶּסֶם גָּז הַצְּחוֹק!" —

בִּנְיָמִין צָחַק וְדָנִיאֵל צָחַק עוֹד יוֹתֵר.

— וּבְכֵן אַתָּה חָפֵץ לָתֵת לִי אֶת הַצֶּמַח הַזֶּה בְּמַתָּנָה? — שָׁאַל הַנַּעַר.

— אִם אַךְ יָבִיא לְךָ אֹשֶׁר הִנְנִי לְתִתּוֹ לְךָ, — עָנָה דָּנִיאֵל וַיִּקְרֹץ בְּעֵינָיו. — לִי לֹא יִצְלַח עוֹד הַצֶּמַח הַזֶּה; כְּבָר זָקַנְתִּי יוֹתֵר מִדַּי, קָחֵהוּ אֵפוֹא אַתָּה, וְאִם תִּרְכֹּשׁ לְךָ דְּבַר־מָה בְּעֶזְרָתוֹ, — הֲלֹא תָבִין כְּבָר, — אָז חֵלֶק כְּחֵלֶק תַּחְלְקֵהוּ עִמִּי, כִּי הֲלֹא נַעַר יָשָׁר אָתָּה.

— חֵלֶק כְּחֵלֶק! — הִבְטִיחֵהוּ הַנַּעַר וּפָנָיו אוֹרוּ מִשִּׂמְחָה.

וּבִנְיָמִין שָׂם אֶת הַצֶּמַח הַיָּקָר וְהַנִּפְלָא בְּכִיסוֹ וַיְמַהֵר לָלֶכֶת הַבַּיְתָה.

וְדָנִיאֵל שָׁב אֶל צְמָחָיו וַיִּצְחַק מִטּוּב־לִבּוֹ וַיְנַמְנֵם בִּשְׂפָתָיו מִלִּים לְאִי־מוּבָנוֹת.

בְּבוֹא בִּנְיָמִין הַבַּיְתָה, חָפֵץ לַעֲשׂוֹת תֵּכֶף אֶת הַנִּסָּיוֹן הָרִאשׁוֹן, לְמַעַן דַּעַת אִם יִהְיֶה בֶּאֱמֶת לְרוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה; אָז מִהֵר לָבוֹא אֶל חַדְרוֹ אֲשֶׁר בַּעֲלִיַּת־הַגַּג, וַיִּקְשֹׁר הֵיטֵב אֶת הַשֹּׁרֶשׁ אֶל חוּט אָרֹךְ וַיִּקְשְׁרֵהוּ אֶל חֲזֵהוּ בַּמָּקוֹם, שֶׁשָּׁם דּוֹפֵק לִבּוֹ אֲשֶׁר רָחַב הַפַּעַם מֵרֹב שִׂמְחָה. אָז הִתְגַּנֵּב לוֹ בַּלָּאט אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת וַיַּעֲמֹד בְּהֶשָּׁאִי עַל יַד אִמּוֹ, אֲשֶׁר עָמְדָה אֵצֶל הַכִּירָה וַתָּכֶן אֶת אֲרֻחַת־הָעֶרֶב. וְאָז אָמַר בִּלְחָשׁ אֶת פִּתְגָּמוֹ. פִּתְאֹם צָעֲדָה צַעַד אֶחָד לַאֲחוֹרֶיהָ וַתִּדְחַף אֶת בִּנְיָמִין הַקָּטָן עַד אֲשֶׁר נָפַל אָרְצָה.

— אַךְ זֶהוּ כְּסִיל! —קָרְאָה בְּהִתְרַעֲמוּת — וַאֲנִי לֹא רָאִיתִי כְּלָל כִּי פֹה אָתָּה.

בִּנְיָמִין קָפַץ בְּחִפָּזוֹן מִן הָאָרֶץ, וּפָנָיו אוֹרוּ מִגִּיל.

— הִנֵּה, — חָשַׁב, — הִיא לֹא רָאֲתָה אוֹתִי, — וּבְקוֹל רָם אָמַר:

שָׁלֹשׁ, שְׁתַּיִם, אַחַת — שְׁתֹק!
סַר הַקֶּסֶם, גָּז הַצְּחוֹק!

— אָמְנָם כְּסִיל הָיִיתָ תָּמִיד, — גָּעֲרָה בּוֹ אִמּוֹ, — אַךְ עַתָּה אָבְדָה בִינָתְךָ לִגְמְרֵי. עַתָּה אֱכֹל מַהֵר אֶת אֲרֻחַת־הָעֶרֶב וְלֵךְ שְׁכַב.

בִּנְיָמִין לֹא חָפֵץ לִהְיוֹת לְרוּחַ בִּשְׁעַת הָאֹכֶל. לָכֵן שָׁמַע בְּקוֹל אִמּוֹ וַיֵּשֶׁב אֶל הַשֻּׁלְחָן וַיֹּאכַל אֶת אֲרֻחָתוֹ בְּשִׂמְחָה וּבְתֵאָבוֹן. אָז עָלָה עַל מִטָּתוֹ וַיִּישַׁן, וַיַּחֲלֹם עַל תַּפּוּחִים וַאֲגָסִים, עַל כֶּסֶף וְזָהָב. עַד אֲשֶׁר הֱעִירוּהוּ מִשְּׁנָתוֹ קַרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַחַמּוֹת. בִּנְיָמִין מִשֵּׁשׁ בְּיָדוֹ אֶת הַשֹּׁרֶשׁ אֲשֶׁר עַל חָזֵהוּ אִם הוּא נָח עוֹד עַל לִבּוֹ כְּמוֹ אֶתְמוֹל.

— יוֹם טוֹב יִהְיֶה לִי הַיּוֹם הַזֶּה, — אָמַר וַיָּרַע תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַיְמַהֵר לִלְבֹּשׁ אֶת בְּגָדָיו. — רֵאשִׁית כֹּל אֶקְטֹף לִי מִפְּרִי הָעֵצִים, וְאָז —

הוּא נִבְהַל פִּתְאֹם; נִדְמָה לוֹ כִּי אֵיזֶה רוּחַ נֶעְלָם קָרָא לוֹ „שׁוֹבָב!" — אַחֲרֵי הִתְפַּלְלוֹ וְאָכְלוֹ אֲרֻחַת הַבֹּקֶר רָץ תֵּכֶף אֶל הַגַּן, אֲשֶׁר רָאָה אֶתְמוֹל.

עַתָּה לֹא הִבִּיט עוֹד מֵעַל לַגָּדֵר. בְּאֹמֶץ־לֵב פָּתַח אֶת דֶּלֶת־הַגַּן וַיִּכָּנֵס אֶל תּוֹכוֹ. גַּם עַתָּה עָמַד הַגַּנָּן תַּחַת אַחַד הָעֵצִים וַיִּתְמֹךְ אֶת עֲנָפָיו, יַעַן כִּי הָיוּ כְּבֵדִים מְאֹד. בִּנְיָמִין אָמַר מַהֵר אֶת פִּתְגַּם־הַקֶּסֶם שֶׁלּוֹ וַיִּזְחַל בֵּין הָעֵצִים כְּרוֹאֶה וְאֵינוֹ נִרְאֶה.

הַגַּנָּן הִבִּיט בְּפָנִים זְעוּמִים עַל הַנַּעַר הֶחָצוּף שֶׁנִּכְנַס לִרְשׁוּת שֶׁאֵינָהּ שֶׁלּוֹ, וַיַּעֲבֵר אֶת אֶצְבְּעוֹתָיו עַל שְׂפָמוֹ הָאָרֹךְ וַיְשַׁפְשֵׁף אֶת יָדָיו זוֹ בְּזוֹ. „נַעַר שׁוֹבָב!" — אָמַר בְּלַחַשׁ. וּבִנְיָמִין רָאָה בְּתוֹךְ הָעֵשֶׂב תַּפּוּחַ אֶחָד וַיְרִימֵהוּ וַיִּתְקַע בּוֹ אֶת שִׁנָּיו בִּתְשׁוּקָה רַבָּה.

— תַּפּוּחַ אֶחָד, — חָשַׁב הַגַּנָּן, — יֹאכַל לוֹ. תַּפּוּחַ אֶחָד לֹא יַעֲשִׁירֵנִי גַּם לֹא יַעֲשֵׂנִי לְעָנִי. יֹאכַל לוֹ וְיִתְעַנֵּג עָלָיו.

לְבִנְיָמִין הָיוּ שִׁנַּיִם חֲזָקוֹת, וְכַעֲבֹר רֶגַע נֶעְלַם הַתַּפּוּחַ כֻּלּוֹ בְּפִיו. עַתָּה הִבִּיט רֶגַע עַל עֵץ־הַתַּפּוּחַ וְרֶגַע עַל הַגַּנָּן, אֲשֶׁר עָמַד עוֹד דּוֹמֵם עַל מְקוֹמוֹ כְּפֶסֶל־שַׁיִשׁ. — „הָאִישׁ הַהוּא בַּעַל הַשָּׂפָם הָאָרֹךְ הָעוֹמֵד שָׁם הֵן לֹא יִרְאֵנִי עַתָּה", — חָשַׁב בִּנְיָמִין וַיִּצְחַק. וּלְיֶתֶר בִּטָּחוֹן אָמַר עוֹד פַּעַם אֶת פִּתְגָּמוֹ וַיְטַפֵּס עַל הָעֵץ בִּמְהִירוּת כְּחָתוּל.

— קוּ־קוּ! — קָרָא בְנַחַת־רוּחַ מִבֵּין הָעֲנָפִים.

שָׁמַע הַגַּנָּן וַיֹּאמֶר לְנַפְשׁוֹ: „לַקּוּקִי הַזֶּה, צָרִיךְ לְקַצֵּץ אֶת הַכְּנָפַיִם". אָז הֵבִיא לוֹ מַקֵּל וַיַּעֲמֹד תַּחַת הָעֵץ לֶאֱרֹב לוֹ. וּבִנְיָמִין הָיָה כָּל כַּךְ עָסוּק בְּתַפּוּחָיו, עַד שֶׁלֹּא הִתְבּוֹנֵן אֶל הָאִישׁ בַּעַל־הַשָּׂפָם הָעוֹמֵד מְזֻיָּן תַּחַת הָעֵץ. לְסוֹף מִלֵּא כְבָר אֶת כָּל כִּיסֵי בְגָדָיו, גַּם אָכַל תַּפּוּחִים אֲחָדִים — אָז הֵחֵל לִזְחֹל מִן הָעֵץ.

אַךְ הוּא טֶרֶם הִגִּיעַ לָאָרֶץ וּכְבָר אָחַז הַגַּנָּן אֶת הָרוּחַ הַקָּטָן בְּצַוָּארוֹ וַיְכַבְּדֵהוּ בְּמַכּוֹת נֶאֱמָנוֹת בְּלִי חֶמְלָה.

— הוֹי שׁוֹבָב! — הִרְעִים עָלָיו הָאִישׁ בְּקוֹלוֹ, — הַאָמְנָם חָשַׁבְתָּ, כִּי אֵינִי רוֹאֶה אוֹתְךָ?

— אַחַת, שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ — חִישׁ!
לֹא תִרְאֵנִי עוֹד עֵין אִישׁ!

צָעַק בִּנְיָמִין.

— כֵּן, — צָחַק הַגַּנָּן וַיּוֹסֶף לְהַכּוֹתוֹ — כֵּן הֱיֵה סָמוּךְ וּבָטוּחַ, כִּי עֵינִי לֹא תִרְאֲךָ עוֹד.

הַנַּעַר נֶאֱנַס לְהָרִיק אֶת כִּיסָיו וּבְמַכּוֹת רַבּוֹת גֹּרַשׁ מִן הַגַּן, וַיֵּבְךְּ וַיְיֵלֵל:

שָׁלֹשׁ, שְׁתַּיִם, אַחַת שְׁתֹק!
סַר הַקֶּסֶם, גָּז הַצְּחוֹק!

אַחֲרֵי אֲשֶׁר הִרְחִיק כְּבָר לָרוּץ מִן הַגַּן עָמַד וַיְמַח אֶת דִּמְעוֹת עֵינָיו. אָז אָחַז בַּשֹּׁרֶשׁ וַיְנַתְּקֵהוּ מֵעַל חָזֵהוּ וַיְמַהֵר אֶל הַיַּעַר לְהִתְאוֹנֵן עַל אֲסוֹנוֹ בְּאָזְנֵי דָנִיאֵל יוֹדֵעַ־הַצְּמָחִים.

בְּבוֹאוֹ עַד קְצֵה הַיַּעַר יָצָא הַזָּקֵן מֵאָהֳלוֹ וּבְיָדוֹ סַל קָטָן.

— בִּנְיָמִין, — קָרָא, — הַאִם כְּבָר רָכַשְׁתָּ לְךָ דְּבַר־מָה בְּעֶזְרַת הַשֹּׁרֶשׁ?

— כֵּן — מַכּוֹת, — עָנָה בִנְיָמִין, — הֶחָפֵץ אַתָּה לְחַלְּקָן אִתִּי?

דָּנִיאֵל הִנִּיחַ אֶת הַסַּל עַל הָאָרֶץ וַיֵּשֶׁב עַל הַסַּפְסָל וַיִּצְחַק בְּכָל מְלוֹא פִּיו.

— וַאֲנִי יָדַעְתִּי מֵרֹאשׁ, כִּי תִרְכֹּשׁ לְךָ דְּבַר־מָה בְּעֶזְרַת הַשֹּׁרֶשׁ, — אָמַר, — וְדַע לְךָ, נַעַר, כִּי אָמְנָם כֵּן חָפַצְתִּי. — וְהוּא הוֹסִיף לִצְחֹק עַד אֲשֶׁר נִרְאוּ דְמָעוֹת בְּעֵינָיו מֵרֹב צְחוֹק. וְהוּא הוֹסִיף עוֹד לִצְחֹק, עַד אֲשֶׁר נִבְהַל בִּנְיָמִין מִפָּנָיו, בְּחָשְׁבוֹ כִּי יָצָא מִדַּעְתּוֹ. לְאַט לְאַט הִתְאַפֵּק הַזָּקֵן וַיֹּאחֶז בְּיַד הַנַּעַר וַיֹּאמֶר אֵלָיו:

— הוֹי, נַעַר כְּסִיל! הַאִם לֹא שָׁמַעְתָּ וְלֹא יָדַעְתָּ, כִּי הָאֱלֹהִים רוֹאֶה אוֹתְךָ תָּמִיד, וּמִפָּנָיו לֹא תִסָּתֵר גַּם אִם יוּכַל הַשֹּׁרֶשׁ לְהַסְתִּירְךָ מֵעֵין אָדָם. הַאָמְנָם לֹא שָׁמַעְתָּ אֶת הַפִּתְגָּם הַזֶּה:

כָּל מַה שֶּׁאֶעֱשֶׂה וּבְכָל שֶׁהִנֵּנִי,
עֵין אֱלֹהִים הִיא תָמִיד תִּרְאֵנִי!

דַּע לְךָ אֵפוֹא, נַעַר, כִּי הַפִּתְגָּם הַזֶּה הוּא פִּתְגַּם הַקֶּסֶם הָאֲמִתִּי. אִם אֶת הַפִּתְגָּם הַזֶּה תְּשַׁוֶּה לְנֶגֶד עֵינֶיךָ תָּמִיד, לֹא יֶחְסַר לְךָ כָּל דָּבָר. כֵּן, וְעַתָּה לֵךְ לְשָׁלוֹם וִיהִי אֱלֹהִים עִמְּךָ; וַאֲנִי צָרִיךְ לָלֶכֶת תֵּכֶף אֶל הַיַּעַר לִלְקֹט אֶת צְמָחַי. אִם חָפֵץ אַתָּה תּוּכַל לְהַכּוֹת כָּזֶה עַד שׁוּבִי, אָז אֲחַלֵּק אִתְּךָ אֶת אֲשֶׁר אָבִיא חֵלֶק כְּחֵלֶק.

וּבִצְחוֹק קַל נֶעְלַם הַזָּקֵן בַּאֲפֵלַת הַיָּעַר.

וּבִנְיָמִין שָׁב אֶל בֵּיתוֹ בְּלֵב מָלֵא בוּשָׁה וְחֶרְפָּה, וּמִן הַיּוֹם הַהוּא לֹא חָפֵץ עוֹד לִהְיוֹת לְאֵינוֹ־נִרְאֶה, לֹא מִפְּנֵי הָאֱלֹהִים וְלֹא מִפְּנֵי בְּנֵי־הָאָדָם.

תַּרְגּוּם א—ץ.

מסעות באויר.

(המשך).

בשעה השמינית בבקר הובאו שלשת הנוסעים אל הספינה; שם טפלו בהם וידאגו להם ברחמים רבים. יותר מכל חבריו נזק זמבקרי, כי שתי אצבעות ידיו נקפאו לגמרה ולא היתה להן רפואה בלתי אם אזמיל הרופא, שכרתן. כל יודעי זמבקרי חשבו. כי עתה יוסר ולא יוסיף עוד לעשות נסיונות בכדורים מעופפים! אולם אמץ לבו לא עזבהו אחרי כל התלאות אשר מצאוהו, וכעבר שנה אחת מיום הכרת אצבעותיו, החליט החלטה גמורה לעוף שנית השמימה; לדבריו נפתה גם רעו אנדריאולי ויאות להלות אליו במעופו. במשך הזמן הזה שכלל זמבקרי את העששית שהמציא וישם בה פתילים אחדים להשתמש באחד ובשנים, אם יחפץ לרדת, ולהשתמש בחמשה או בששה, אם יאמר להגביה עוף. הנסיון הראשון אמנם עלה יפה. זמבקרי ואנדריאולי ישבו בסירת הכדור המעופף וידליקו ששה פתילים בבת אחת וירם הכדור ויגבה מאד. ואחרי כן כשחפצו לרדת, כבו ארבע להבות של ארבעת פתילים וירדו מעט מעט על שדה זרוע ארז; וכרגע הדליקו עוד הפעם את הפתילים המכבים, — ויגבה הכדור תכף במהירות נוראה, ואחר תרו להם מגבה ככר רחבה, ויכבו פתילים אחדים וירדו וישליכו את העגן ארצה ויאמרו לצאת מהסירה; אולם ברגע הזה נהפכה העששית מכבד המדחפה, שנדחפה הסירה ברגע עמדה על הארץ, וכל הסירה היתה אחוזה לבה נוראה. להגדיל את האסון התלהב גם הבקבוק שבו היה אצור הספרט ויתבקע הבקבוק ויהי קול מפצו גדול מאד. אנדריאולי מהר ויקפץ מתוך הסירה ארצה, אולם זמבקרי עלה בלהב הסירה עד העננים; אך גם ברגע הזה לא היה זמבקרי כאיש אובד עצות; הוא עמל בכל כחו לכבות את השרפה בגופו ובידיו שצרבם באפן מבהיל. — וחפצו הצליח בידו. וזמבקרי עף בין העננים וקרה נוראה הכאיבה אותו ואת ידיו הצרובות; רגע עלה על לבו רעיון נורא, כי האויר ההולך ומתפשט בכדורו יבקע את הבד

זמבקרי וכדורו הצף על פני הים.

שהוא עשוי ממנו. ואז הלא יפל ארצה מגבה נורא מאד; אולם עד מהרה השיב אל לבו, כי הדבר הזה אי אפשר, יען כי ברגע עלותו עם אנדריאולי אל הסירה, — מלאו את הכדור אויר מחמם רק עד מחציתו, ואם כן רב המקום לאויר הנמצא בו מבלי אשר יתבקע הכדור, על ידו. ועודנו חושב את המחשבות האלה והנה הכדור החל לרדת מטה ומטה, ויבט זמבקרי תחתיו וירא לחרדתו כי ים גדול; אשר אין קצה לארכו ולרחבו לפניו, ובטרם הצליח בידו לעשות דבר מה להצלתו, — והנה הסירה שהוא יושב בה טובלת במי הים האדריטי; ולא ארכו הרגעים והסירה החלה לשקע במים עם זמבקרי יחד. לשוא הביט זמבקרי כה וכה לראות מאין יבא עזרו, כי לא נראו לעיניו בלתי השמים ממעל, והים וגליו מתחת, וכדורו המעופף מעל לראשו. בכל כחו החזיק בחבלים לבל יפל המימה. הוא הביט כה וכה לראות אולי תראה לעיניו אניה מהלכת בים. לתמהונו נוכח לדעת, כי עגן הכדור נח על קרקע הים, (המקום ההוא לא היה עמק ביותר) ועל כן נעצר הכדור במעופו ואי־אפשר להזיזו ממקומו כל זמן שהחבל שלם. אולם זמבקרי לא התיאש גם ברגע הזה. עד מהרה שבר את שפופרת הזכוכית שהיתה לו ושהשתמש בה להביט למרחקים, ויחזק בשניו מכתת זכוכית חדה (בידיו לא יכל לעשות מאומה, כי החזיק בהן בחבלים הקשורים בכדור) ויחל לנסר בה את החבל שהעגן קשור בו. אחרי עמל רב הצליח לכרת את החבל, והרוח נשאהו אל החף, ששם עמדו סירות דוגה. הדיגים מהרו אליו ויוציאהו מסירת הכדור כל עוד נשמתו בו, והכדור עף בדרך העולה לטרקיה.

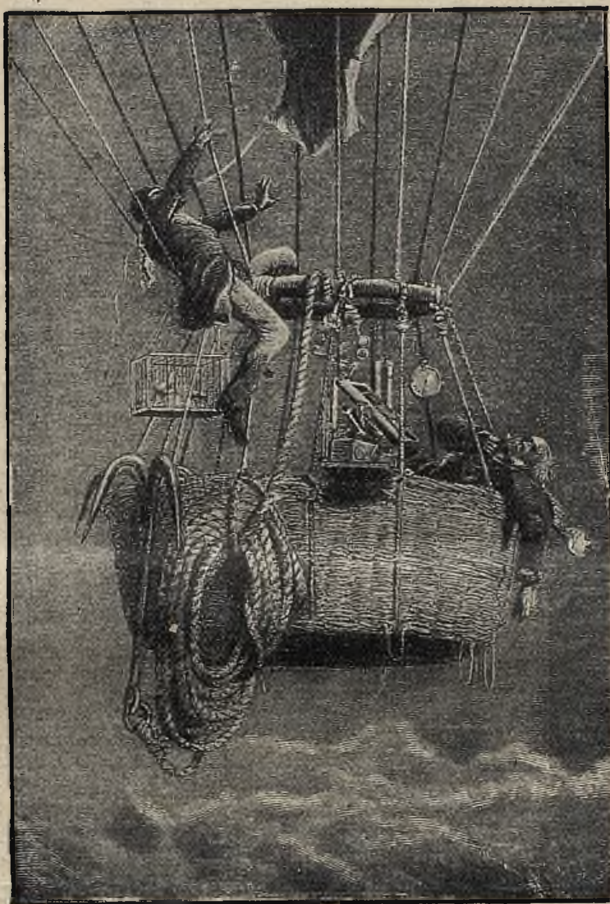
שיבת זמבקרי לבולוניה עשתה רשם חזק על כל האנשים. כבוד גדול נעשה לו וכלם שמחו כי נצל האיש הזה ממות. אולם יתר נסיונותיו לא נגמרו באפן מצליח כראשונים. בשנת 1812 ביום כ"א לחדש ספטמבר עף זמבקרי את מעופו האחרון. כשהתרומם למעלה, נשבה פתאם רוח חזקה ותשא את הכדור אל אחד העצים ויאחז בו; ותהפך העששית ותאחז האש בגוף זמבקרי, — וישרף לעיני הקהל הרב שנאספו במקום ההוא. ויהי היום הזה יום אבל ובכי לכל עם צרפת.

וחכמי הדור ההוא בכל הארצות הנאורות החלו בעת ההיא ליסד חברות ואגדות שונות אשר מטרתן לשכלל את הכדור המעופף ולעוף בעתים ידועות למטרות מדעיות (להתחקות על מצב האויר במרומים, אפן מעוף הצפרים בגבה כזה וכדומה) המלמד הגדול רוברטסון עף בכדור משכלל והגיע לגבה נורא מאד. הוא מתאר את הרגשותיו במקום ההוא בדברים האלה: כשהגבהתי לעוף הרגשתי חלשה גדולה בכל אברי, שאון נורא נשמע באזני, נשימותי הלכו הלוך וקצר, שפתי עבו ותבצקנה; וכובעי נדמה לי, כי צר הוא מאד מהכיל בו את ראשי. משתי הצפרים אשר לקחתי אתי, אחת מהן מתה בלי ענויים יתרים, והשנית היתה נדהמה, ובעצלות היו כל תנועותיה. לקחתיה בידי ושמתיה על קצה הסירה ואימתי עליה בחשבי, כי תמהר להמלט מידי ולעוף; אולם היא הנידה מעט את כנפיה ולא זזה ממקומה; אז הדפתיה מעל קצה הסירה, — ותפל כ א ב ן (מבלי הניד את כנפיה) ארצה. רוברטסון ירד ארצה במקום אשר יושביו לא ראו מימיהם את הכדור המעופף ולא שמעו את שמעו. הם עמדו אז בשדותיהם ויעבדום, ובראותם, כי איזה עצם משנה יורד משמים ארצה, הרימו קול צעקה וינוסו לאהליהם ויסגרו את דלתותיהם. ויירא רוברטסון את האנשים הנבערים, פן יתאספו עליו בכלי זין ויריעו לו, וימהר ויעל שנית ברום שמים וירד להנובר. שם ירד ויקבל בכבוד גדול; אולם כל המעופים האלה היו כאין מול מעופו של החכם האנגלי ג ל ש ר ביחד עם המעופף באויר הידוע קונסואל בשנת 1862. הם הגביהו לעוף מרחק של ש ל ש י ם וחמשת אלפים רגל (עשר ורסטאות רוסיות) בחדש ספטמבר שנת 1862. ביום בהיר ירדו שניהם, גלשר וקונסואל, בסירה המחברת אל הכדור המעופף; אולם כאשר התרוממו באויר, כן החלו השמים להתקדר בעבים. והכדור הלך הלוך והתרומם עד בואו אל העננים האפלים, ויחשך להם במקום ההוא עד כי לא ראו מאומה; רק כעבר רגעים אחדים עלה הכדור גם מעל העננים ותזרח להם השמש היפה ויאור להם וינעם להם מאד. השמים מעל לראשם הזהירו בזהר נחמד מאד, והעבים תחתיהם המוארים בשמש היו נחמדים למראה בצבעיהם השונים שהתחלפו מרגע לרגע. והכדור לא חדל מהתרומם וגלשר לא חדל מהתבונן אל הברומטר והטרמומטר[1] אשר כסף החי שבהם ירד וירד במדה שהגביה הכדור; ובהיותם בגבה של שמונה ורסטות מן הארץ, הראה לו הטרמומטר, כי מעלות הקר מגיעות למספר 16. גלשר וחבריו לקחו אתם שש יונים, ובהתרוממם מעל הארץ מרחק של חמשת אלפים רגל, שלחו אחת מהן לעוף. היונה נסתה להניד כנף, ולא יכלה, והרוח נשאה מסירת הכדור והלאה כאשר תנשא הנוצה. היונה השניה שהיתה חזקה וזקנה מהראשונה עמלה בכל כחה לעוף: היא הסתובבה באויר ככדור, ואחרי כן נשאה גם היא ברוח כמוץ; היונה השלישית ששלחה לעוף בהיות בין הכדור ובין הארץ מרחק של שמונת אלפים רגל נ פ ל ה א ר צ ה כ א ב ן.

והנוסעים הוסיפו להתרומם ויגיעו אל גבה כזה אשר עדיו לא בא עוד כל יציר. ואלה דברי החכם גלשר: עד

[1] מכונות למדד את האויר והחום.

הַמָּקוֹם הַזֶּה יָכֹלְתִּי עוֹד בְּלִי עָמָל רַב לְהַעֲלוֹת עַל הַגִּלָּיוֹן אֶת רְשָׁמַי; אוּלָם כְּשֶׁהִגְבַּהְנוּ מְאֹד לָעוּף, הֵחֵלּוּ עֵינַי כֵּהוֹת וּבְשׁוּם אֹפֶן לֹא יָכֹלְתִּי לְהַבְחִין בֵּין הַקַּוִּים שֶׁבַּטֶּרְמוֹמֶטֶר הַמְחַלְּקִים אֶת הַמַּדְרֵגוֹת; אִמַּצְתִּי אֶת כֹּחַ רְאִיָּתִי לְהִתְבּוֹנֵן אֶל הַטֶּרְמוֹמֶטֶר וְלָדַעַת עַל יָדוֹ אֶת מִדַּת הַגֹּבַהּ שֶׁאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בּוֹ וְלֹא עָלָה בְּיָדִי. בְּרֶגַע זֶה דָּרוּשׁ הָיָה לִי לְהִשָּׁעֵן עַל יָדִי הַיְמָנִית, וּלְתִמְהוֹנִי הַגָּדוֹל רָאִיתִי, כִּי מֵתָה הִיא וּתְלוּיָה כִּי כְּבוּל עֵץ, אָמַרְתִּי לָקוּם מִמְּקוֹמִי, — וְהִנֵּה רַגְלַי דּוֹמוֹת לִשְׁנֵי עֵצִים וְאֵינֶנִּי מַרְגִּישׁ בָּהֶן. אָז אִמַּצְתִּי כָּל כֹּחוֹתַי לְהִתְגַּבֵּר עַל הַחֲלִשָׁה הָעַזָּה שֶׁתְּקָפַתְנִי פִּתְאֹם, אַךְ כָּל זֶה לְלֹא הוֹעִיל. כָּל גּוּפִי מֵת וְרַק מֹחִי פֹּעֵל אֶת פְּעֻלָּתוֹ בְּלִי הֶרֶף. רֹאשִׁי הוּרַד עַל חָזִי, וְכָל עֲמָלִי לַהֲרִימוֹ הָיָה לַשָּׁוְא. שׁוֹכֵב הָיִיתִי בְּמַצָּב כָּזֶה: עָרְפִּי נִשְׁעָן הָיָה אֶל צֶלַע הַסִּירָה וְרֹאשִׁי עַל שְׂפָתָהּ. רָאִיתִי אֶת קוֹנְסוּאֶל חֲבֵרִי

גְּלֶשֶׁר הַמִּתְעַלֵּף וְקוֹנְסוּאֶל הָאוֹמֵר לְהוֹרִיד אֶת הַכַּדּוּר.

מוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ אֶל הַחֶבֶל, שֶׁבּוֹ פּוֹתְחִים אֶת דֶּלֶת אוֹצַר הָאֲוִיר בַּכַּדּוּר, וְרַעְיוֹן חָלַף בְּמֹחִי, כִּי אוֹמֵר הוּא לְהָרִיק מְעַט אֶת הַכַּדּוּר, כְּדֵי שֶׁנֵּרֵד מֵהַגֹּבַהּ הַנּוֹרָא שֶׁעָלִינוּ בוֹ, חָפַצְתִּי לְהַגִּיד לוֹ: הָחִישָׁה יְדִידִי, אֶת מַעֲשֶׂךָ, פֶּן נֹאבֵד! אוּלָם לְשׁוֹנִי נֶאֱלָמָה וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהוֹצִיא גַּם הֶגֶה מִפִּי. בָּרֶגַע הַזֶּה הֻכֵּיתִי פִּתְאֹם כַּסַּנְוֵרִים וַיֶּחְשַׁךְ הָעוֹלָם בַּעֲדִי; אֲבָל דַּעְתִּי הָיְתָה עוֹד צְלוּלָה; חָשַׁבְתִּי כִּי קִצִּי קָרוֹב. אַחֲרֵי כֵן נִתְבַּלְבְּלָה דַעְתִּי וְלֹא יָדַעְתִּי עוֹד אֶת נַפְשִׁי. כַּמָּה הָיִיתִי בְּמַצָּב כָּזֶה אֵינֶנִּי יוֹדֵעַ; אוּלָם כְּאִישׁ הַמֵּקִיץ מִתַּרְדֵּמָה עַזָּה, הֵחֵלּוּ הַקּוֹלוֹת הַנִּשְׁמָעִים לַחְדֹּר אֶל אָזְנָי. הַמִּלִּים הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁשָּׁמַעְתִּי בְּעֵת שֶׁעֵינַי הָיוּ עוֹד עֲצוּמוֹת, — הָיוּ „מַדְרֵגַת הַחֹם", „הִתְבּוֹנְנוּת". עַל פִּי הַקּוֹל הִכַּרְתִּי, כִּי חֲבֵרִי מְדַבֵּר אֵלָי. חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה וּפְעֻלַּת הַמֹּחַ הָיוּ הָרִאשׁוֹנִים שֶׁשָּׁבוּ אֵלַי, אֲבָל גּוּפִי וְכָל אֵבָרַי הָיוּ כְּאֶבֶן שֶׁאֵינָהּ נָעָה מִמְּקוֹמָהּ. שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹל קוֹנְסוּאֶל הַמְדַבֵּר אֵלַי: נַסֵּה נָא לָקוּם! הִתְגַּבֵּר! בְּלִבִּי הֲבִינוֹתִי, כִּי דָרוּשׁ לַעֲשׂוֹת אֵיזוֹ תְּנוּעָה, — אוּלָם אִי אֶפְשָׁר הָיָה לִי לְהַרְאוֹת גַּם אוֹת קָטָן שֶׁעוֹדֶנִּי חַי וּמַרְגִּישׁ. בָּעֵת הַהִיא הַחִלּוֹתִי לְהַרְגִּישׁ, כִּי אֵיזוֹ תְּנוּעַת חַיִּים נִמְסֶכֶת מְעַט מְעַט בְּאֵבָרַי. בָּרִאשׁוֹנָה הֵחֵל לִפְעֹל חוּשׁ רְאִיָּתִי, וְאַחַר — יָדַי וְאַחֲרֵיהֶן — רַגְלַי, וְכַעֲבֹר רֶבַע שָׁעָה יָכֹלְתִּי לָקוּם עַל רַגְלָי.

(עוֹד יָבֹא).

י. ב. לֶבְנֶר.

הבונה[1]

(מתולדות בעלי החיים).

מאת

פ. קרפנטיה.

באחד ממסעי הארכים — ספר בצלאל לבניו — פגשתי פעם בכבר עובדים חרוצים העושים דברים מפליאים. מטבע העובדים האלה לאהב את המלאכה ולשנא את הבטלה, ולכן לבל יפריעו אותם מעבודתם, ירחקו תמיד מהערים, וכוננו להם מושבות לשבתם על יד יערים רחבי ידים.

זה היה באמריקה הצפונית, לא רחוק מנהר סנט־לורן, הנהר הגדול והנהדר, אשר אולי שמעתם כבר את שמעו. באחד מלילות הקיץ הגעתי אנכי ורעי אשר הלכו אתי, אל אחת מלשונות הנהר הזה, אשר מבעד למימיו הצלולים והשקטים נשקף החול הלבן אשר בקרקעיתו.

מעבר מזה השתרע יער מלא עצים יפים אשר ענפיהם עבתים ורעננים. שרשיהם הגדולים והעקמים התפשטו ויגיעו עד המים ויטבלו בהם, וצמחי קיסום[2]) נחמדים למראה טפסו על העצים ותסתבכנה בענפיהם, ותשבנה ותשתלשלנה ארצה מקלעות מלאות פרחים נחמדים למראה.

ומעבר מזה השתרע אחו מרהיב עינים המקף גם הוא עצים משלשה עברים, ומן הצד הרביעי יגבל במימי התכלת.

—מחזה יפה ונהדר ראו עיניך, אבא! —קראו הילדים כאחד.

כן, יקירי! מחזה נפלא מאד; וגם דעת המון העובדים החרוצים היתה כדעתכם אתם, ולכן בחרו במקום ההוא לכונן בו את מושבתם, וגם הקימו להם שם בקתות[3]) יפות לשבתם.

ולא רק בבחירת המקום השכילו עשה בני החבורה הזאת, כי גם בדברים אחרים. אך עליכם לדעת, בני, כי את בקתותיהם יקימו להם בני החבורה תמיד רק על יד ברכת מים. ואם לא ימצאו להם ברכה טבעית, יעשו להם בעצמם ברכה. הידעתם איככה זה?

בנה יבנו שכר, כלומר מחיצה עבה בתוך הנחל לרחבו ועצרה המחיצה בעד זרם המים השוטפים בחזקה, והתכנסו המים וגבהו ועברו את גדות הנחל והתפשטו על פני הככר מסביב, והפכוה לברכה.

אנחנו הגענו אל האחו, והעובדים החרוצים כלו כמעט את מלאכת השכר, אשר סתם את הנחל לרחבו. ארך השכר היה כחמש עשרה אמה, כלם עבדו בו בשקידה רבה; אחדים מהם חפשו עצים שאינם עבים ביותר, ויכרסמו את גזעם בשניהם, ויטום ארצה לצד־המים, ויכרתו את הענפים מעל הגזעים, ואת הגזעים פשחו[4]) למוטות ויתנום על פני שבלת המים, אשר נשאה אותם עד מקום השכר. ומהם לקחו את המוטות ויתקעום הכן בקרקע הנחל זה על יד זה בשורה ישרה ומאחורי השורה הראשונה הקימו שורה שניה נמוכה מהראשונה, למען חזק את הראשונה לעמד נגד שטף הזרם. ואחרי השורה השניה הקימו שורה שלישית ולפעמים גם רביעית; וככלותם אותן הביאו אחרים יונקות רכים אשר כרתו מהעצים וישימום בין המוטות התקועים לעצר בעד המים מעבר, ואחרים לקחו שחיפי עץ ואבנים קטנות וטיט ויגבלו את הכל יחד ויסתמו את החלל אשר בינות ליונקות.

והכל נעשה בחשבון מדיק, ובהשכל ודעת, המים אשר השתפכו מעבר מזה לנחל הפכו את הככר לברכה יפה ושקטה, ועל ידה הקימו בני החבורה את בקתותיהם.

והבקתות מהן גדולות ומהן קטנות, הכל לפי מספר התושבים אשר גרו בהן. רבן היו בנות שתים וגם בנות שלש דיוטות, אך לא עמדו על פני האדמה, כי אם על מוטות עץ תקועות במים.

— כעיר ויניציה, הלא כן אבי? — שאל נעמן.

---

1) בבער *бобръ*. 2) מין צמח המטפס ועולה. 3) בקתה— בית חמר קטן וצר.

4) בקעו לארך.

— כִּדְבָרֶיךָ, בְּנִי, רַק זֶה הַהֶבְדֵּל אֲשֶׁר בֵּינֵיהֶן, כִּי וֶנֶיצִיָּה בְּנוּיָה עַל אִיִּים קְטַנִּים וְלֹא עַל מוֹטוֹת עֵץ, גַּם מִסְפַּר הַתּוֹשָׁבִים לֹא אֶחָד הוּא בִּשְׁתֵּיהֶן.

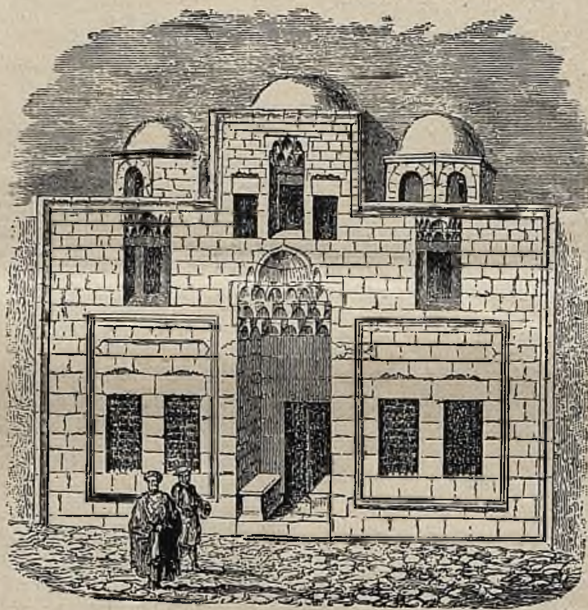
הַדְּיוֹטָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּכָל בִּקְתָה הָיְתָה תָּמִיד מְלֵאָה מַיִם, אַךְ בַּדְּיוֹטָה הַשְּׁנִיָּה הָיוּ הַחֲדָרִים יָפִים מְאֹד, וּבָהֶם יָשְׁבוּ הַתּוֹשָׁבִים; גַּם טְרַקְלִין נָקִי וּמְהֻדָּר עַד מְאֹד לֹא חָסַר שָׁם; וְהַטְּרַקְלִין מָלֵא עָלִים רַעֲנַנִּים וְעַנְפֵי עֵץ רַכִּים, וְהָאוֹר חָדַר אֶל תּוֹכוֹ הֵךְ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה חַלּוֹנוֹת — לֵאמֹר מְבוֹאוֹת — אֲשֶׁר מִסִּבָּה יְדוּעָה לֹא הָיוּ בָהֶם לֹא מִסְגְּרוֹת עֵץ וְלֹא שִׁמְשׁוֹת, וְכֻלָּם פָּנוּ אֶל עֵבֶר הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּבְּרֵכָה, מִלְּבַד אֶחָד אֲשֶׁר שִׁמֵּשׁ לְפֶתַח, אֲשֶׁר פָּנָה אֶל צַד הַיַּבָּשָׁה; וּבַדְּיוֹטָה הַשְּׁלִישִׁית הָיָה בֵּית הָאוֹצָר לֶאֱצֹר בּוֹ אֶת צָרְכֵי הָאֹכֶל. וּבִגְאוֹת מֵי הַנַּחַל מִן הַגְּשָׁמִים הָרַבִּים וּמָלְאוּ גַּם אֶת הַדְּיוֹטָה הַשְּׁנִיָּה, וְעָלוּ הַתּוֹשָׁבִים אֶל הַדְּיוֹטָה הַשְּׁלִישִׁית וְיָשְׁבוּ בָהּ עַד אֲשֶׁר יֶחְסְרוּ הַמַּיִם מְעָט.

וְהַבִּקְתוֹת כֻּלָּן עֲגֻלּוֹת; קִירוֹתֵיהֶן עֲשׂוּיִים עֲנָפִים, וּמְכֻסִּים מִבַּיִת וּמִחוּץ בְּטִיחַ עָפָר וָטִיט וְעָבִים מֵאַרְבָּעִים וְעַד חֲמִשִּׁים סֶנְטִימֶטֶר, וְהֵמָּה יְשָׁרִים וַחֲזָקִים כְּאִלּוּ הוּקְמוּ בְּקַו הָאֲנָךְ, וְטִיחָם חָלָק וְשָׁוֶה, וְהַסִּפּוּן, הֶעָגֹל גַּם הוּא, עָשׂוּי מַעֲשֵׂה אָמָן, וְהַכֹּל מֵעִיד עַל בּוֹנֵיהֶן כִּי זְרִיזִים וּבַעֲלֵי נִסָּיוֹן הֵמָּה.

(סוֹף יָבֹא).

תַּרְגּוּם יוֹסֵף מְיוּחָס.

בֵּית חוֹמָה בִּירוּשָׁלַיִם.

מוֹת הֶרְצֵל.

הַדָּקְטוֹר הֶרְצֵל, הַבֵּן הַיּוֹתֵר גָּדוֹל וְהַיּוֹתֵר אָהוּב לְעַמֵּנוּ, הֵשִׁיב אֶת נִשְׁמָתוֹ הַגְּדוֹלָה אֶל אֱלֹהִים בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן הוּא הָעֶשְׂרִים לְחֹדֶשׁ תַּמּוּז בְּשָׁעָה הַחֲמִישִׁית לִפְנוֹת עֶרֶב, בִּמְעוֹן הַקַּיִץ אֶדְלַךְ הַקְּרוֹבָה לְוִינָה, וּבַיּוֹם הַמָּחֳרָת הֵבִיאוּ אֶת הַגְּוִיָּה הַיְקָרָה לְוִינָה. הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים נָהֲרוּ אֶל הַתַּחֲנָה לְקַבֵּל אֶת גְּוִיַּת הַמֵּת הַגָּדוֹל וַיְלַוּוּ אוֹתָהּ עַד מְעוֹנוֹ. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה הָרַכֶּבֶת עִם הָאָרוֹן פָּרַץ קוֹל בְּכִי גָדוֹל. רַבִּים נָפְלוּ לִפְנֵי הַמִּטָּה וְהִתְעַלְּפוּ מֵרֹב כְּאֵב לֵב. הַמַּחֲזֶה הָיָה מַרְעִישׁ אֶת הַנֶּפֶשׁ מֵאֵין כָּמוֹהוּ. נַחֲלֵי דְמָעוֹת נִשְׁפְּכוּ בָּרְגָעִים הַנּוֹרָאִים הָאֵלֶּה. הַסְּטוּדֶנְטִים

קבלו עליהם לעמד על משמרת הכבוד לפני הארון יומם ולילה עד יום הקבורה שנועד ליום החמשי הוא יום העשרים וארבעה לחדש.

השמועה הנוראה על דבר מות מנהיגנו הגדול עברה כברק בכל תפוצות ישראל אשר בכל ארצות תבל, ובכל מקום גדל הבכי והמספד. אנשים ונשים, זקנים וצעירים הילילו מרה ורבים התעלפו מעצמת יגונם כי גדל הכאב מאד.

תלגרמות מביעות צער למשפחת המנוח הגדול מתקבלות לאלפים מכל ארצות תבל.

גם מלך איטליה, אשר זה לא כבר קבל את הדקטור הרצל בארמונו ברומי, גם ההרצוג הגדול מבדן והמיניסטרים הראשים מאוסטריה ומגרמניה שלחו תלגרמות מביעות צער על מות נשיאנו הגדול.

בספר הצואה של הדקטור הרצל כתוב, כי רצונו הוא שיקברוהו בפשטות כאחד ממפלגת העניים בלי הוד והדר; לבלתי הניח זרי פרחים על ארונו ולבלתי נשא נאומים על קברו. ולסוף היה כתוב בצואתו:

„הנני חפץ כי יקברוני על יד קבר אבי, ושם אנוח עד אשר יביא עם ישראל את עצמותי לארץ ישראל".

קבורת הרצל. — ההלויה היתה ביום החמשי יום העשרים וארבעה לחדש. המון עם רב, מחנה כבד של הרבה אלפי איש נהרו אחרי הארון. ההלויה היתה נהדרה מאד, אשר לא היתה כמוה בוינה זה דורות רבים. בשעה שהוציאו את הארון מן הבית ובשעה שהורידוהו אל קברו היו מחזות קורעות את הלב. אם המנוח, אשתו וילדיו, התעלפו והתמוגגו מרב יגון וכאב. ראשי הציונים והסטודנטים נשאו את ארון המת הגדול על ידיהם עד בית הקברות. על הקבר לא נשאו כל נאום, אין קול דברים, כי אם דמעות ואבל. החזן התפלל „אל מלא רחמים" ובהזכירו את שם המנוח האהוב „מורנו רבי בנימין זאב בן רבי יעקב המכנה דקטור תיאודור הרצל" גדלו הבכי והילל עד לבלי הכיל עוד.

אחרי אשר נסתם הגולל (כאשר כסה הארון בעפר) דבר הארון ולפסון, מנהל בית האוצר הציוני, את הדברים האלה:
„אתה הבעת רצונך לבל ישאו נאומים על קברך. רצונך קדוש לנו, אבל רוצים אנו רק להשבע בזה, כי נוסיף לעבד את העבודה הקדושה אשר החלות אתה, ונמשיך אותה בלי הרף. נשבעים אנחנו לעבד ברוחך כל עוד ישאר היהודי האחרון בארץ!"

הדברים האלה עוררו תאניה גדולה מאד. וכל הקהל הגדול ענה מתוך בכי ויללה בקול:

„נשבעים אנחנו! נשבעים אנחנו!"

והארון ולפסון הוסיף לאמר:

„אנו נשבעים בשבועה אשר נשבעת על הקנגרס האחרון: „אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני!" וזכור נזכרך, הרצל, כל זמן שיחיה העם העברי!"

אז קם בנו היחיד והרך של המנוח, שמעון, הרים את ידו בעז ונשבע עם כל הקהל: אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני! אחר כן החל לקרא את תפלת הקדיש בקול רועד מבכי וכל הלבבות נמוגו ביגון וכל העינים היו למקורות דמעה. זקנים וישישים בכו כילדים. הרבה מחזות מרעישי לב היו על בית הקברות בשעת הקבורה. אשה עבריה עניה מגליציה באה ותזעק מרה ותילל עד אשר נתנוה לגשת אל הקבר. היא הביאה שק עפר ארץ ישראל להניח למראשותי המנוח, אשר העלה את חייו לקרבן על מזבח אהבתו לעמו ולארצו.

רגעי הרצל האחרונים. — רגעי חייו האחרונים מזעזעים את הנפש עד היסוד בה. ימים אחדים סבל יסורים נוראים מעצמת מחלתו. נשימתו כבדה עליו יותר ויותר. ביום השבת בקש החולה הנעלה להביא אליו את אמו, אשר אהב בכל לב ונפש, ואת שני ילדיו הצעירים, בן ובת (בתו הבכירה, תרצה, היתה על ידו ביחד עם רעיתו). כאשר באה אמו קדם את פניה באהבה עזה ויאמר: „אמי האהובה! הנה מראה פניך הוטב; מראי אמנם אינו טוב ביותר, אבל אין דבר, זה יעבר מהר; עוד מעט ויקל לי".

אז נגשו אליו ילדיו האהובים ויברכם וישקם.

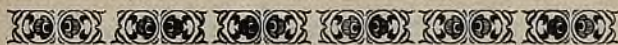
בשעה האחרונה חש כי הוקל לו. דבריו האחרונים היו אל הארון מרמורק: „עתה אישן מעט".

ויישן לנצח.

בימים האחרונים בגבר עליו מחלתו נדמה לו לפעמים, כי הוא נמצא בקנגרס ומפיו יצאו מלים כאלו הוא על הבמה אשר כונן.

הרעיון הקדוש: תחית עם ישראל בארצו, אשר מלא את נפשו הגדולה ואשר הקדיש לו את כל חייו, לא עזבהו עד הרגע האחרון בצאת נפשו הזכה והטהורה של נשיא ישראל זה.

עזבון הרצל. — עתה נודע כי הרצל העשיר לא הניח אחריו כל הון. מזאת רואים מה רבים וגדולים הקרבנות אשר הביא נשיאנו המנוח לעמו ולארצו, כי לא רק את כחותיו, כי גם את כל רכושו נתן לציונות. כל הקרובים אליו מעידים, כי סבת מותו היתה העבודה הגדולה והרבה אשר עבד לעמו.

נדבות.

לטובת הקפה הלאמית: על חג הארוסין של מר מ. צלניק עם העלמה פנינה רויטמן נאסף ע"י „בנות ציון" בוגורליק פ. פודוליה 2,56 ר'; ע"י אגודת הציונים 2,17 ר'; על חתונת הודיל אוירבוך עב"נ זאב שיינברג ע"י הציונים 1,95 ר'; על חתונת בתיה חייצין עב"נ א"ז צלניק 2,35 ר'; מקפסות הקפה הלאמית: ז. ליושין 1,05 ר'; ג. ל. רקוב 1,1 ר'; י. טבטשניק 50 ק'; א. מרגלית 45 ק'; ר. קלמנוביץ 43 ק'; א. קלפפר 40 ק'; ש. שטינברג 35 ק'; א. ז. ישפה 25 ק'; א. רזניק 20 ק'; ש. ד.

זלובסקי 19 ק׳ ; ז. פחים, מ. נוליר, א. אורבוך כ״א 15 ק׳ ; פ. למבריצקי, ל. ברודסקי, א. גלנטר, י. היילפרין, נ. ליושין, מ. סוסליק, ש. בקמן כ״א 10 ק׳ ; א. צ. שטרמן, א. הורביץ, מ. גוטרמן כ״א 5 ק׳. בס״ה 15,75 ר׳.

המו״ל: הוצאת „תושיה" בורשה.

העורכים: א. ל. בן־אביגדור וש. ל. גרדון.

כתבת ה„עולם הקטן", „הפדגוג", ו„הנעורים":

Издательство „Тушія", Отдѣленіе „Оламъ Катанъ", Варшава.

Verlag „Tuschijah", Abtheilung „Olam Katan", Warschau.

הוצאת „תושיה".

תורת הספרות

ספר מורה תורת הסגנון העברי בכלל וכל חלקי הספרות השונים בפרט עם דוגמאות רבות בפרוזה ובשיר, נבחרות מכל חלקי ספרותנו, מתקופת כתבי הקדש עד ימינו אלה.

מאת **ש. ל. גרדון.**

מהדורא שניה.

רבים ושונים הם ספרי הלמוד בשפתנו המו   את תורת השפה העברית להלכה ולמעשה, אך כלם יחד סובבים רק על ציר אחד. הם מורים דעת השפה העברית להשתמש בה על פי חקי הדקדוק, אך אין עוד ספר למוד להורות דרכי הסגנון הספרותי בכלל ותורת הספרות לכל חלקיה בפרט. את החסרון הגדול הזה בא למלא הספר החדש הזה.

הספר הזה מכיל תורה שלמה של הספרות במובנה היותר רחב: הוא מורה תורת הסגנון הספרותי, הפרוזי והשירי, לכל תקותיו, ואת תורת הספרות בעצמה לכל חלקיה השונים. ואולם לא חוקים ודינים יבשים מביא הספר הזה להוגים בו, כי מלא הוא דוגמאות קטנות וגדולות (הכל לפי הענין) ממבחר ספרותנו העתיקה והחדשה, עד אשר מלבד ערכו הלמודי הגדול יש לו גם ערך גדול בתור חריסטומטיה המכילה בתוכה את מבחר עניני ספרותנו בכל מקצועותיה השונים.

הספר הזה מכיל בקרבו שלשה חלקים ומבוא: א) תורת הסגנון; ב) תורת הפרוזה; ג) תורת השירה.

וזהו תכן עניניו בקצור:

המבוא הוא בן שנים עשר פרק: 1) הטבע והאמנות; 2) האמנות נחלקת לשתים; 3) האמנות היפה וסעיפיה; 4) תורת הספרות; 5) המלים; 6) חבור מלים, משפט; 7) המשפט; 8) חלקי המשפט; 9) המשפטים; 10) משפט ראשי, צדדי ומרכב; 11) המאמר (Periode); 12) המאמרים.

חלק ראשון: תורת הסגנון: 1) הסגנון בכלל; 2) הסגנון הפרוזי; 3) הסגנון השירי: א) הצלצול, ב) מבנה המשפטים, ג) החמר.— בפרקים האלה מובאים דוגמאות רבות מספרותנו השירית העתיקה והחדשה.— 4) החבדל שבין הסגנון הפרוזי לסגנון השירי. אחר כן באה שורה ארכה של דוגמאות נבחרות לסגנון הפרוזי, ואלה הן: א) סגנון המשנה: הבאת בכורים, שמחת בית השואבה; ב) סגנון המדרש: מפתיחתא דאיכה רבתי; ג) סגנון תשובות הגאונים: מרב עמרם גאון ומרב האי גאון; ד) סגנון הרמב"ם: מספר המדע; ה) רבי יהודה אלחריזי; ו) רבי עמנואל הרומי; ז) רבי ידעיה הפניני; ח) שלמה פפנהיים; ט) יצחק ארטר; י) מרדכי אהרן גינזבורג; יא) אברהם מפו; יב) קלמן שולמן; יג) פרץ סמולנסקין; יד) משה ליב לילינבלום; טו) א. בן-יהודה; טז) מ. פינס; יז) זאב יעב"ץ; יח) דוד ילין; יט) יהודה גרזובסקי; כ) מנדלי מוכר ספרים; כא) „אחד העם"; כב) בן-אביגדור; כג) י. ל. פרץ; כד) דוד פרישמן; כה) ראובן בריינין.

חלק שני: תורת הפרוזה: 1) הפרוזה; 2) חלקי הפרוזה; 3) הפרשה (Beschreibung); 4) חלקי הפרשה עם דוגמאות: האריה, המים (גרזובסקי), אשד המים באמטרה (פריימן). 5) כתבי מסע; דוגמא: בקרים, מאת בנימין מנדלשטם; הגאון מוילנה (כרקטריסתיקה), מאת ר. בריינין; 6) הספור; 7) חלקי הספור; דוגמאות: ערב פסח במושבה— זאב יעבץ, חרבן ירושלים—א. ז. רבינוביץ; 8) המאמר (*Разсужденie*), דוגמא מכאמרי אחד העם; 9) הבקרת; דוגמא: סמולנסקין בתור מספר— ר. בריינין; 10) המכתב, סגנון המכתב עם דוגמאות ממכתבי דוליצקי, המשורר מנה והמשורר י. ל. גרדון.

חלק שלישי: תורת השירה: 1) משקלי השירים בכתבי הקדש עם דוגמאות; 2) משקלי השירה למשוררי ימי הבינים. אחר הפרק הזה באו דוגמאות ממבחר משוררי התקופה ההיא: א) רבי דונש בן לברט; ב) רב האי גאון; ג) רב שמואל הנגיד; ד) שלמה בן גבירול; ה) רבי משה בן עזרא; ו) רבי יהודה הלוי; ז) רבי אברהם בן עזרא; ח) רבי יהודה אלחריזי; ט) עמנואל הרומי. 3) המשקלים החדשים (עם דוגמאות רבות). 4) השירה; 5) השירה המעוררת וחלקיה; 6) שירי הגיון; 7) חלקי שירת ההגיון: א) שירי הקדש עם דוגמאות מטובי הפיוטים והפזמונים של משוררי ספרד ואשכנז; ב) שירי חול עם דוגמאות מטובי שירי משוררינו החדשים: ביליק, טשרניחובסקי ועוד. 8) שירת העלילה א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 9) חלקי שירת העלילה: א) האפוס (עם דוגמאות); ב) שיר רומני, רומן; ג) אידיליה עם דוגמאות של רמ"ח לוצטו ועוד; ד) האגדה, עם דוגמאות של ק. שפירה, ז. יעב"ץ; ה) בלדה, עם דוגמא של טשרניחובסקי; 10) המחזה או הדרמה: א) התכן; ב) התכנית; ג) הסגנון; 11) חלקי הדרמה: א) מחזה תוגה; ב) מחזה שעשועים; ג) המחזה; 12) השירה התוריית: א) השירה המתארת, עם דוגמאות מאד"ם הכהן ומיכל בנו; ב) השירה הממשלת, עם דוגמאות מאת יוסף הלוי, מנה, י. ל. גרדון ועוד; ג) השירה השופטת והמוכיחה: I) האפיגרם עם דוגמאות של בר קפרא, ריה"ל, אבן עזרא ועוד; II) משלי חכמה עם דוגמאות מאת יהושע שטינברג, צבי שרשבסקי וי"ח טביוב; III) הסטירה, דוגמאות בפרוזה מאת יצחק ארטר, ובשיר מאת יל"ג ומ"ד ברנדשטטר; IV) המכתם; V) החידה (עם דוגמאות); 13) השירה המניעה עם דוגמאות מיל"ג ועוד.

מן התכן העשיר הזה אפשר לשפוט בנקל על ערכו וטובו של הספר הזה היחידי במינו בספרותנו, ועל התועלת הגדולה שהוא יכול להביא לצעירי עמנו החפצים לדעת את שפתנו ידיעת רבה ומקפת ולדעת את ספרותנו ולהבינה הבנה שלמה ועמוקה.

הספר הזה, מלבד החמר הספרותי העשיר שהוא מכיל בקרבו, יוכל להיות גם למורה דרך לצעירינו לדעת מה לבחר לקריאתם, כהזכירו בפעם בפעם את החבורים החשובים בספרותנו היפה.

הספר „תורת הספרות" יוכל אפוא להחשב בצדק לקורס עליון שלם ומלא להשתלמות ידיעת שפתנו וספרותנו.

הספר הזה נתקבל בתור ספר למוד לתורת הספרות העברית במחלקה העליונה של ביה"ס למורים עברים של כי"ח בפריז.

מחירו 1 רובל, מכורך בבד 1,15 רו"כ, מכורך הדר 1,25 רו"כ, פארטא 14 קאפ'.

Книгоиздательство „ТУШІЯ", Варшава. — Verlag „TUSCHIJAH", Warschau.

Herausgeber u. Eigenthümer: Verlag „Tuschijah". Verantwortlicher Redacteur S. M. Laser. Druck von Josef Fischer in Krakau.